

TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYA

2024
5-son

ma'naviy-ma'rifiy, ilmiy-uslubiy jurnal

ISSN 2181-8274

Ma'naviy-ma'rifiy, ilmiy-uslubiy jurnal.
1996-yilda tashkil etilgan.

Tahrir hay'ati raisi:

M.Boltabayev

Oliy ta'limni rivojlantirish tadqiqotlari
markazi direktori

Tahrir hay'ati raisi o'rinbosari:

M.Esanov

Bosh muharrir:

J.Usmanov

Tahrir hay'ati a'zolari:

L.Abduxalilova

L.Zaripov

S.Xudoyberdiyeva

R.Jo'raqulov

M.Aripov

B.Zaripov

U.Djumaniyazov

T.Axmedov

N.Toshpo'latova

S.Maxsumova

Dizayner:

S.Musamedov

TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYA

Dilshod Najmiddinov

BO'LAJAK IQTISODCHI KADRLARNING MALAKASINI SHAKLLANTIRISHDA
AXBOROT KOMPETENTLIGINING AHAMIYATI.....3

Малика Мурталибова

ТУРКИЯНИНГ ЯҚИН ШАРҚ МИНТАҚАВИЙ ХАВФСИЗЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШ
ВА ЭНЕРГЕТИКА МУАММОЛАРИНИ ҲАЛ ЭТИШ БОРАСИДАГИ ГЕОСТРАТЕГИК
ЁНДАШУВЛАРИ9

Jamshid Qayumov

BENEFITS OF USING VIRTUAL LABORATORIES IN CHEMISTRY..... 15

Otabek Raxmatov

BO'LAJAK JISMONIY TARBIYA VA SPORT MUTAXASSISLARIDA AMALIY
KOMPETENTLIKNI RIVOJLANTIRISHNING DOLZARB MASALALARI..... 19

Samijon Xamroyev

TALABALARNI SPORT TO'GARAQLARIGA QIZIQISHLARINI
SHAKLLANTIRISHDA UZVIYLIK VA UZLUKSIZLIKNI TA'MINLASH
VOSITALARI.....24

Shokirboy Mamatov

SPORT FAOLIYATI MUTAXASSISLARINI KOMPETENTLI TAYYORLASHNING
DIDAKTIK ASOSLARI.....29

H.Турсунбаева

ТЕМУРИЙЛАР ДАВРИДА МУСИҚА САНЪАТИ.....34

Sitora Xabilova

BO'LAJAK TARBIYACHILARNING KASBIY SHAXSIY SIFATLARINI
RIVOJLANTIRISH MAZMUNI.....38

Nozima Asadova

TARBIYAVIY ISHLARNI TASHKIL ETISH TEXNOLOGIYALARINING ZAMONAVIY
USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH42

Yoqubjon Mustafayev

BO'LAJAK BADMINTONCHILARDA HARAKAT SIFATLARINI
RIVOJLANTIRISHNING USLUBIY ASOSLARI.....47

Bunyod Bazarov

XORIJY TAJRIBALAR VA YUTUQLARNING TA'LIM TIZIMINI
TAKOMILLASHTIRISHDAGI AHAMIYATI51

Baxrom Nazaraliyev

DAVLAT VA NODAVLAT TELEKANALLARNING FUQAROLAR SIYOSIY ONGI VA
MADANIYATIGA TA'SIRI SWOT-TAHLILI.....54

Fotimaxon Mardonova

INSON HUQUQLARI TARAQQIYOT POYDEVORI.....63

Aziza Mamanova

TALABALARNI OMMAVIY JISMONIY TARBIYA VA SPORTGA JALB ETISH
MEXANIZMLARNI XORIY TAJRIBALAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH.....67

Kamola Pardayeva

TEXNOLOGIYALAR SHAROITIDA DIDAKTIK O'YINLAR ORQALI BOLALAR
NUTQINI O'STIRISH.....72

Halima Shukurova, Dildora Xo'jamqulova

YANGI AVLOD DARSLIK LARI AMALDA.....78

Чарос Мирхаликова

“РАЗВИТИЕ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО ИНТЕЛЛЕКТА В СОВРЕМЕННОЙ
ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СИСТЕМЕ КАК ФАКТОР УСПЕХА ЛИЧНОСТИ И ЕГО
ДУХОВНО-ЭМОЦИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ”83

Фарит Юзликаев

ПЕДАГОГИКА: НЕЙРО, ЦИФРОВАЯ И МОДЕЛИРОВАНИЕ.....88

Feruz Mustafokulova

“TEACHING GERMAN LANGUAGE TO THE STUDENTS OF NON-PHILOLOGICAL
HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS”93

Samijon Xamroyev

TALABALARNI SPORT TO'GARAQLARIGA QIZIQISHLARINI

Muassislar:

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi,
Oliy ta'limni rivojlantirish tadqiqotlari markazi

Manzil: 100095, Toshkent sh.
2-Chimboy ko'chasi, 96-uy.

Telefon: (71) 207-03-41

e-mail: rmxat@edu.uz

Jurnal O'zbekiston Matbuot va axborot agentligidan 2014-yil 26-dekabrda 0506 raqami bilan ro'yxatdan o'tgan.

Jurnal har ikki oyda o'zbek, rus va ingliz tillarida elektron shaklda chop etiladi.

“Ta'lim, fan va innovatsiya”
jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2015-yil 18-noyabrda 218/5-sonli qarori bilan 13.00.00 — PEDAGOGIKA FANLARI bo'yicha, 2018-yil 28-noyabrda 247/6-sonli qarori bilan 23.00.00 — SIYOSIY FANLAR bo'yicha doktorlik dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ta'lim, fan va innovatsiya”
jurnalidan ko'chirib bosish faqat tahririyatning roziligi bilan amalga oshiriladi. Maqolada keltirilgan faktlarning to'g'riligi uchun muallif mas'uldir. Tahririyat fikri mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin.

Jurnalning to'liq matnini esijournal.uz rasmiy saytidan yuklab olishingiz mumkin.

Maqola va murojaatlaringizni [@esijournalbot](https://t.me/esijournalbot) telegram botiga yuboring.

SHAKLLANTIRISHDA UZVIYLIK VA UZLUKSIZLIKNI

TA'MINLASH VOSITALARI	97
Zaynura Kadirova	
FILOLOGIK TERMINLAR BAZASINI YARATISH METODLARI.....	102
Антонина Кошелева	
ПЕРЕДАЧА КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИХ ЗНАНИЙ СРЕДСТВАМИ ИНФОРМАЦИОННО - КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ.....	105
Шахноза Сабирова	
ИННОВАТИКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ В ОБРАЗОВАНИИ ВУЗОВ СФЕРЫ ИСКУССТВ И КУЛЬТУРЫ.....	109
Charos Adilova	
TALABALARNING KASBIY KOMPETENTLIGINI TAKOMILLASHTIRISHNING PEDAGOGIK TALABLARI.....	113
Botir Abdullayev	
TALABALARNING KASBIY TAYYORGARLIGINI XORIJIY TAJRIBALAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH.....	117
Ulug'bek Navruzov	
KELAJAK AVLODNING TA'LIM OLIHGA BO'LGAN QIZIQISHLARINI RIVOJLANTIRISHDA USTOZNING ROLI	122
Niyoxon Toshpulatova	
BOSHLANG'ICH SINFLARDA STEAM – TA'LIM TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANISHNING ZAMONAVIY USULLARI	125
Surayyo Choriyeva, Sitara Otaqulova	
TALABALARNI TA'LIMYIY QADRIYATLAR ASOSIDA PEDAGOGIK FAOLIYATGA TAYYORLASH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHDA TEXNOLOGIYALARNING O'RNI	130
Nazokat Iskandarova	
MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALAR BILISH FAOLLIGINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK YO'LLARI.....	134
Rohila Ma'ruffjonova	
“BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA IRODAVIY SIFATLARNI TARBIYALASH METODIKASI”	138
Iroda Qarshiyeva	
ABDULLA AVLONIY ASARLARIDA ODOB-AXLOQ VA TARBIYAVIY MASALALARNING YORITILISHI.....	143
Muxabbat Uralova	
BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHISINING KASBIY TAYYORLANGANLIGINING IJODIY-METODIK KOMPETENTLILIGINI RIVOJLANTIRISHNING DIDAKTIK IMKONIYATLARI	147
Gulnara Jumayeva	
KOMPETENTSIYAVIY YONDASHUV ASOSIDA MAKTAB O'QITUVCHILARIDA KASBIY MADANIYATNI RIVOJLANTIRISHNING SHARTLARI	151
Maxfuza Babayeva	
TA'LIMDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING AFZALLIKLARI.....	157
Nilufar Boynazarova	
O'QITISHDA NUTQ MADANIYATING TURLI FAOLIYATINI O'RGANISH.....	161
Zamira Erdanova	
BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARIDA REFLEKSIV MADANIYATNI RIVOJLANTIRISH	165
Jo'rabek Jovliyev	
ONA TILINI O'QITISHDA O'QUVCHILARDA MILLIY VA UMUMINSONIY QADRIYATLAR RUHIDA TARBIYALASHNING BUGUNGI KUNDAGI HOLATI VA TAHLILI.....	170
Lobar Muxtarova	
O'QUV JARAYONIDA EKOLOGIK XAVFSIZLIK MADANIYATINI SHAKLLANTIRISH KOMPONENTLARI	175
Shermuhhammad Muhammadjonov, Fotima Radjabova	
JISMONIY TARBIYA VA SPORT MENEJMENTINING VAZIFALARI.....	180
Dilnoza Togayeva	
YEVROSIYO MINTAQASIDA AMIR TEMUR STRATEGIYASI	185
Elena Aripova	
OVERCOMING CHALLENGES IN IMPLEMENTING AI-POWERED GAMIFICATION.....	189

<i>Elena Aripova</i>	МАМЛАКАТ МУСТАФАЕВА, ШОИСТА ЖУМАЕВА, ФИРУЗА НАЗАРОВА
THE IMPACT OF AI AND GAMIFICATION ON	ОЛИЙ ТАЪЛИМ ЎҚУВ ЮРТЛАРИДА БОТАНИКА
LANGUAGE EDUCATION	ФАНИНИ ЎҚИТИШДА ХУСУСИЙ МЕТОДЛАР
192	(ТУБАН ЎСИМЛИКЛАР МАВЗУСИ МИСОЛИДА)
<i>Guli Taylakova</i>	282
RAQAMLI TA'LIM TEXNOLOGIYASI TENDENTSIYALARI	<i>Asel Kurbanbaeva</i>
195	KIMYO FANINI O'QITISHDA TA'LIM, FAN, ISHLAB
<i>Feruza Shermanova</i>	SHIQARISH INTEGRATSIYASIN TAKOMILLASHTIRISH
MEDIATA'LIMNI RIVOJLANTIRISHGA OID RESPUBLIKAMIZ	289
VA HORIJY OLIMLAR IZLANISHLARI	<i>Gulbaxor Rasulova</i>
199	ОЛИЙ ТАЪЛИМДА АКАДЕМИК ҲАЛОЛЛИК
<i>Navro'z Suyunov</i>	СТАНДАРТЛАРИНИ МУСТАҲКАМЛАШ
TALABALARNI TEZ QALAMCHIZGILAR ISHLASHGA	294
O'RGATISH JARAYONIDA BADIY TAFAKKURINI	<i>Kamoliddin Qodirjonov</i>
RIVOJLANTIRISHNING ILMIY-METODIK AHAMIYATI	ОЛИЙ ҲАРБИЙ (ҲАРБИЙЛАШТИРИЛГАН) ТАЪЛИМ
202	MUASSASALARI KURSANTLARNI OILA QURISHGA
<i>Javohir Zokirov</i>	TAYYORLASHNING O'ZIGA XOS PEDAGOGIK JIHATLARI
O'QUVCHILARNING SO'Z BOYSLIGINI OSHIRISHDA LEKSIK	301
MASHQLARNING AHAMIYATI.....	<i>Abatbay Kojageldiyev</i>
206	THE IMPORTANCE OF POLITICAL PSYCHOLOGY IN
<i>Utkir Yuldoшев</i>	STATE LEADERSHIP.....
ПРОБЛЕМЫ ПОДХОДЫ ОБУЧЕНИЯ В	307
ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ШКОЛАХ	<i>Guljahon Qosimova, Muhlisaxon Ne'matova</i>
210	DEVELOPMENT TRENDS OF INCLUSIVE EDUCATION IN
<i>Xurshid Ikramov</i>	UZBEKISTAN.....
RIVOJLANGAN G'ARB MAMLAKATLARI FUQAROLIK	313
XIZMATI SOHASIDA KADRLAR TANLASH TIZIMI	<i>Mahbuba Mirzoeva, Firuza Nazarova</i>
216	BAYES ALGORITMMI ASOSIDA KO'P KOMPETENSIYALARNI
<i>Barno Rakhmatullaeva</i>	SINOVI UCHUN ADAPTIV MODEL
EVALUATING THE PEDAGOGICAL IMPLICATIONS OF	316
DIGITAL TECHNOLOGIES IN SECONDARY EDUCATION: A	<i>Firuza Nazarova, Mahbuba Mirzayeva</i>
CRITICAL ANALYSIS	TIBBIYOT OLIYGOHLARIDA "TIBBIY BIOLOGIYA" FANINI
222	O'QITISHDA «6x6x6» METODIDAN FOYDALANISH
<i>Sarvinoz Azamjonova</i>	(IRSIY KASALLIKLAR MAVZUSI MISOLIDA)
ПОЛИТИЧЕСКИЙ ДИСКУРС, ЕГО ПРИЗНАКИ И	320
ФУНКЦИИ.....	<i>Elmira Moydinova</i>
227	EDUCATIONAL WEB RESOURCES WITH INSTRUCTIONAL
<i>Turg'unoy Jo'rayeva</i>	FEATURES IN THE DIGITAL SPACE
O'ZBEK TILINI O'QITISH JARAYONIDA TALABALARNING	325
KOMMUNIKATIV KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH...	<i>Dilrabo Olimova</i>
232	BO'LAJAK TARBIYACHILARINING KASBIY
<i>Dilafruz Karieva</i>	KOMPETENTLIGINI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK
ОБУЧЕНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЛЕКСИКЕ АНГЛИЙСКОГО	TIZIMINI SHAKLLANTIRISH
ЯЗЫКА СТУДЕНТОВ НЕФИЛОЛОГИЧЕСКИХ	331
СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ.....	<i>Shoista Jumayeva, Mamlakat Mustafaeva, Firuza Nazarova</i>
237	MA'NAN BARKAMOL AVLODNI SHAKLLANTIRISHDA
<i>Maftuna Ruzieva</i>	TA'LIM VA TARBIYANING O'RNI
APPLYING AI-ASSISTED PRACTICE IN FOREIGN	337
LANGUAGE LEARNING.....	<i>Norgul Qirboyeva</i>
243	TALABALARDA NOTIQLIK KOMPETENSIYALARI
<i>Abdumutal Abdunazarov, Shoxzod Azzamov</i>	SHAKLLANTIRISH TEXNOLOGIYASINING MODEL.....
BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA TOVUSH	340
TALAFFUZI BUZILISHLARINI BARTARAF ETISHNING	<i>Aziza To'rabekova</i>
INNOVATSION USULLARI	BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARINING
247	KOGNITIV-PRAGMATIK KOMPETENTLIGINI
<i>Abdumutal Abdunazarov, Fotima Mo'minova</i>	RIVOJLANTIRISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH
NUTQ KAMCHILIGI BO'LGAN MAKTABGACHA	MAZMUNI.....
YOSHDAGI BOLALARDA NUTQIY KOMPETENSIYANI	344
SHAKLLANTIRISH	<i>Umida Murodova</i>
250	ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF TEACHING A
<i>Dilnavoz Shaxobiddinova</i>	FOREIGN LANGUAGE WITH THE HELP OF INNOVATIVE
PRINCIPLES AND METHODS OF	TECHNOLOGIES FOR THE TEACHER
PROFESSIONAL-COMMUNICATIVE COMPETENCE OF	348
PHYSICAL CULTURE STUDENTS IN ENGLISH LANGUAGE...	<i>Taxur Bahtiyarov</i>
254	ВАЖНОСТЬ ИЗУЧЕНИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В
<i>Dildora Gadoeva</i>	СОВРЕМЕННОМ МИРЕ
O'SMIRLARDA MULOQATCHANLIK KO'NIKALARINI	351
TARKIB TOPTIRISHNING PEDAGOGIK USULLARI.....	<i>Feruza Ergasheva</i>
258	ACHIEVING COMMUNICATIVE FLUENCY THROUGH A
<i>Gulchehra Temurova, Mehribonu Jo'rayeva</i>	COGNITIVE APPROACH.....
YUQORI LAB VA TANGLAYNING TUG'MA KEMTIKLARIDA	355
OPERATSIYADAN OLDINGI VA KEYINGI LOGOPEDIK	<i>Jaxongir Kenjaboyev</i>
REABILITATSIYA ISHI	THE EVOLUTION OF OLYMPIC SPORTS TERMINOLOGY IN
262	UZBEK AND ENGLISH.....
<i>Kenjaboy Musanov</i>	359
ZAMONAVIY AXBOROT VOSITALARINING JAMIYAT	<i>Abdusalim Kenjaboyev</i>
IJTIMOY-SIYOSIY ONGIGA TA'SIRINING	INKLYUZIV TA'LIMDA OILALAR BILAN ISHLASH
AYRIM JIHATLARI.....	VA ULAR O'RTASIDAGI HAMKORLIKNIKNING
267	O'ZIGA XOSLIGI.....
<i>Gulchehra Temurova, Gulorom Aminjonova</i>	362
MAKTABGACHA YOSHDAGI AQLIY RIVOJLANISHIDA	<i>Dilafruz Kenjaboyeva</i>
MUAMMOSI BO'LGAN BOLALARNI LUG'AT BOYSLIGINI	DEONTOLOGIK KOMPETENTLIKNI RIVOJLANTIRISHDA
O'STIRISH TEXNOLOGIYALARI.....	XALQARO TAJRIBA VA HORIJY AMALIYOTLAR.....
275	366

<i>Dilzoda Eshchanova, Nodira Mamadaliyeva</i>	
MAKTAB O'QUVCHILARINING TABIIY-ILMIY SAVODXONLIGINI OSHIRISHDA KIMYONING O'RNI.....	370
<i>Nargis Djurayeva</i>	
BOSHLANG'ICH SINFLARDA TABIIY FANLARNI O'QITISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISHDA AMALIY ISHLARDAN FOYDALANISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI	374
<i>Go'zal Jumaniyazova</i>	
BOSHLANG'ICH TA'LIMDAN O'QISH SAVODXONLIGINI RIVOJLANTIRISHDA XORIJIY BAHOLASH DASTURLARINING O'ZARO BOG'LIQLIGI (PIRLS va IELTS misolida)	377
<i>Hamza Tayirov</i>	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA TALABLARNING TEXNIK IJODKORLIGINI RIVOJLANTIRISH TEXNOLOGIYASI	381
<i>Nodira Zikirova</i>	
BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINFI O'QITUVCHILARINING KASBIY MOTIVATSIYASINI RIVOJLANTIRISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH	385
<i>Dilfuza Narzulloyeva</i>	
METHODS FOR DEVELOPING READING COMPREHENSION SKILLS IN FRENCH.....	389
<i>Jasurbek Qurbonov</i>	
BO'LAJAK PEDAGOGLAR INTELLEKTUAL MADANIYATNI RIVOJLANTIRISHDA FALSAFA TA'LIMINING O'RNI.....	392
<i>Xurshidaxon Raximova</i>	
BO'LAJAK MAXSUS PEDAGOGLARNI KOXLEAR IMPLANTLI BOLALAR BILAN ISHLASHGA TAYYORLASHNING METODIK TIZIMI	398
<i>Sayohat Abdumajitova</i>	
MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING IJODIY FIKRLASH QOBILİYATLARINI RIVOJLANTIRISH XUSUSIYATLARI	403
<i>Muhayyo Eshonqulova</i>	
MAKTABGACHA KATTA YOSHDAGI BOLALARGA ART TERAPIYASI ORQALI TA'LIM-TARBIYA JARAYONINI TASHKIL ETISHNING METODIK ASOSLARI.....	407
<i>Marjona Mahammadqulova</i>	
MUTAFAKKIRLAR ASARLARIDA MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI MILLIY VA MADANIY TARBIYALASH MUAMMOSINING YORITILISHI.....	411
<i>Saida Sattorova</i>	
MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALAR KREATIVLIGINI RIVOJLANTIRISHDA ART-TERAPIYA USULLARIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI.....	415
<i>Nilufar Xo'jamqulova</i>	
MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARGA IQTISODIY TARBIYA BERISHDA INTEGRATIV TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH ZARURIYATI.....	419
<i>Maloxat A'zamova, Moxinur Xikmatova</i>	
MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTI PEDAGOG KADRLARINING KASBIY KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISH ASPEKTLARI.....	424
<i>Nodira Artikova</i>	
ONA TILI VA O'QISH SAVODXONLIGI DARSLARIDA GRAMMATIK O'YINLAR ORQALI DARS SAMARADORLIGINI OSHIRISH TEXNOLOGIYALARI	427
<i>Matluba Chorshanbiyeva</i>	
ONA TILI VA O'QISH SAVODXONLIGI DARSLARIDA O'QUVCHILARNING IJODIY FIKRLASHINI SHAKLLANTIRISH	431
<i>Shahnoza Kadirova, Dildora Diyorova</i>	
MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA MILLIY QADRIYATLARNI SINGDIRISH ASOSIDA TA'LIM-TARBIYA JARAYONINI TASHKIL ETISHNING TEXNOLOGIYALARI ...	435
<i>Dilnoza Ergasheva</i>	
MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA KREATIV FAOLIYAT JARAYONIDA FOYDALANILADIGAN TEXNOLOGIYALAR	439
<i>Sayyora G'aniyeva</i>	
QADRIYATLAR NAZARIYALARI ASOSIDA TALABALARNI MA'NAViy AXLOQIY TARBIYALASHNING TARIXIY TAHLILI ...	443
<i>Malika Jumayeva</i>	
MAKTABGACHA KATTA YOSHDAGI BOLALARNING IJODIY FAOLLIGINI SHAKLLANTIRISH	446
<i>Feruz Muhammadiyeva</i>	
MAKTABGACHA TALIM TASHKILOTI TARBIYALANUV-CHILARINING IJTIMOiy RIVOJLANISH KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISHNING ASOSLARI.....	450
<i>Soyib Tajibaev, Davron Omonov, Ravshan Abdukhmidov, Abror Rejemetov</i>	
MAXIMUM ANGULAR SPEED OF BOXER'S DIRECT PUNCH TO THE HEAD FROM THE TRAINING POSITION WITH THE LEFT HAND	454
<i>Kamol Aliqulov</i>	
11-13 YOSHLI KARATECHILARNING MAVASHE-GERI HARAKATI BAJARISHNING MAKSIMAL BURCHAK TEZLIGI KO'RSATKICHLARI.....	461
<i>Xurshida Nuriddinova</i>	
MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA TURLI XARAK-TERDAGI MUSIQANI TUSHUNISHNI TARBIYALASH... 466	
<i>Mohira Quvvatova</i>	
BOSHDAGI TIZIMIDA SUBYEKT VA OBYEKTNING O'ZIGA XOSLIGI.....	470
<i>Gulbahor Radjapova</i>	
TASVIRIY SANA'T VA SAHNALASHTIRISH FAOLIYATLARIDA KATTA YOSHDAGI BOLALARNING IJODIY QOBILİYATLARINI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI	474
<i>Matluba Rajabova</i>	
BOLALARNING O'YIN FAOLIYATINI TIZIMLI YONDASHUV ASOSIDA TASHKIL ETISH JIXATLARI	478
<i>Rasuljon Atamuratov</i>	
ZAMONAVIY TA'LIM KONTEKSTIDA UMUMTA'LIM MAKTABLARI O'QITUVCHILARINING RAQAMLI KOMPETENSIYALARI TAHLILI	481
<i>Barchinoy Jo'rayeva</i>	
BO'LAJAK MUHANDISLARNI O'QITISHDA ZAMONAVIY GRAFIK DASTURLAR VA KOMPYUTER TEXNOLOGIYALARINING AHAMIYATI	485
<i>Sobirjon Yakubov</i>	
GLOBALLASHAYOTGAN DUNYODA MILLIY O'ZLIKNI ASRASH	491
<i>Barchinoy Jo'rayeva, Temurmalik Ergashev</i>	
AUTOCAD FOYDALANISH INTERFEYSIDA UCH O'LCHAMLI MUHITNI YARATISH.....	496
<i>Xayrullo Shoimqulov</i>	
BOSHLANG'ICH SINFI O'QUVCHILARNING JISMONIY RIVOJLANISHIDA SYUJETLI HARAKATLI O'YINLARNING ROLI	504
<i>Moxichexra Islamova</i>	
TALABALARNING TANQIDIY TAFAKKURINI RIVOJLANTIRISHDA SHAXSIY MOTIVLARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI.....	510
<i>Камол Акбарходжаев</i>	
ОЛИЙ ҲАРБИЙ ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИ КУРСАНТЛАРИНИ ҲАРБИЙ ПЕДАГОГ СИФАТИДА ТАЙЁРЛАШ МЕТОДЛАРИ.....	514
<i>Muslima Yuldasheva</i>	
XUDOYORXON VA RISHTONLIK KULOL USTA ABDULLO	519

<i>Shoxrux Mamadboyev</i>	
TALABALARDA PEDAGOGIK JARAYONLARNI TASHKIL ETISH ORQALI FAVQULODDA VAZIYATLARDA HARAКATLANISH KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI.....	522
<i>Olmosbek Choriyev</i>	
CHIZMACHILIK FANINI O'QITISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH USUL VA VOSITALARI	527
<i>Iqbol Qurbonova</i>	
KAYKOVUSNING "QOBUSNOMA" ASARIDA KELTIRILGAN PEDAGOGIK G'OYALARNING TALQINI	532
<i>Ashraf Ishonkulov</i>	
SPORTCHILARNING JISMONIY KO'RSATKICHLARINI MONITORING QILISHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR	536
<i>Gulmira Kurbonova</i>	
BO'LAJAK O'QITUVCHILARDA KOLLABORATIV O'QITISH MUHITINI SAMARALI TASHKIL ETISH	542
<i>Isabek Xolbayev, Munavvar Fayzullayeva</i>	
NAI(TL) SSINTILLYATSION DETEKTORI ASOSIDAGI INSPEKTOR-1000 QURILMASIDAN RADIOAKTIV MATERIALLARNING IN SITU GAMMA-SPEKTROMETRI SIFATIDA FOYDALANISHNI TADQIQ QILISH.....	545
<i>Zulxumor Mirzayeva</i>	
MUSTAQIL TA'LIMNI TASHKIL QILISHDA O'QITUVCHINING PEDOGOGIK MAHORATI VA KOMPETENSIYAVIY YONDASHUVI	555
<i>Zoir Tangirov</i>	
MILLIY XALQ O'YINLARINING PEDAGOGIK MOHIYATI	558
<i>Usman Turumbetov</i>	
SPORT TURIZMIDA XAVFSIZLIK QOIDALARINI SHAKLLANTIRISHNING ASOSIY XUSUSIYATLARI	561
<i>Nuriddin Saloxiddinov</i>	
RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA POLITSIYA MAKTABLARIGA YANGI QABUL QILINGAN O'QUVCHILARNI BOSHLANG'ICH KASBIY TAYYORLASHNING O'ZIGA XOSLIGI (GERMANIYA VA FRANSIYA MISOLIDA)	564
<i>Munisa Xatamova</i>	
PISA ASOSIDA MAKTAB O'QUVCHILARINING O'QISH SAVODXONLIGINI RIVOJLANTIRISH	569
<i>Moxichexra Islamova</i>	
TALABALARNING TANQIDIY TAFAKKURINI RIVOJLANTIRISHDA SHAXSIY MOTIVLARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	573
<i>Umida Alibayeva</i>	
AKADEMIK LITSEYLAR INGLIZ TILI O'QITUVCHILARINING SO'ZLASHISH KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK JIHATLARI	577
<i>Xolbib Qurbonova</i>	
BOSHLANG'ICH TA'LIMDA ZAMONAVIY METODLARDAN FOYDALANISH	580
<i>Nafisa Hamdamova</i>	
BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINI IJODIY FAOLLIGINI OSHIRISHDA TA'LIMIY VA DIDAKTIK O'YINLARDA FOYDALANISH	584
<i>Shahnoza Kadirova, Dildora Diyorova</i>	
MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA MILLIY QADRIYATLARNI SINGDIRISH ASOSIDA TA'LIM - TARBIYA JARAYONINI TASHKIL ETISHNING TEXNOLOGIYALARI ...	589
<i>Dilrabo Mukumova</i>	
TA'LIM JARAYONIDA SINERGETIK YONDASHUV	593
<i>Gulrux Iskandarova</i>	
UMUMTABLIM MUASSASALARI RAQBARLARINING BOSHQARUV SALOHIYATINI BAHOHLASHNING ILMIIY-NAZARIY ASOSLARI	597
<i>Muxlisa Omonova</i>	
БУЛАЖАК ПЕДАГОГЛАРДА ЗАМОНАВИЙ КЎНИКМАЛАРНИ ШАКЛЛАНТИРИШ	601
<i>Dildora Ortiqova</i>	
ЎЗБЕК АДАБИЁТИ ТАЪЛИМИДА ТАЛАБАЛАРНИНГ ЎҚУВ-БИЛИШ МОТИВАЦИЯСИНИ ФАОЛЛАШТИРИШ МЕТОДИКАСИ	605
<i>Жамиид Хакимов, Музаффар Абралов</i>	
СОЦИАЛЬНАЯ КОМПЕТЕНЦИЯ ПЕДАГОГА В КОНТЕКСТЕ ПАРАДИГМАЛЬНОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ОБРАЗОВАНИЯ.....	609
<i>Бахром Хидиров</i>	
РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИК ВА ПЕДАГОГИК БИЛИМЛАР КОНТЕКСТИДА БЎЛАЖАК МУҲАНДИСЛАРНИ КАСБИЙ ФАОЛИЯТГА ТАЙЁРЛАШ МЕТОДИКАСИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	614
<i>Дўстназар Химматалиев</i>	
ИНДИВИДУАЛ ЁНДАШУВ АСОСИДА ТАЛАБАЛАРНИНГ МУСТАҚИЛ ИШЛАШ ҚОБИЛИЯТЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ	618
<i>To'liqinjon Eshquvvatov</i>	
TA'LIM JARAYONIDA NIZOLI VAZIYATLAR PROFILAK-TIKASINING ILMIIY METODOLOGIK ASPEKTLARI	622
<i>Назар Хайитов</i>	
ДУНЁДАГИ ХИТОЙ ДИАСПОРАСИНИНГ БУГУНГИ ҲОЛАТИ	627
<i>Umid Yakubov</i>	
TALABALARDA BOSHQARUVGA DOIR KOMPETENSIYASINI TAKOMILLASHTIRISH TIZIMI	632
<i>Nilufar Matkarimova</i>	
STEAM TEXNOLOGIYASINING QO'LLASH USUL VA VOSITALARINING NAZARIY ASOSLARI	638
<i>Marjina Abdisodiqova</i>	
TALABALARNING ILMIIY TADQIQOTINI TA'LIM TEXNOLOGIYASI SIFATIDA TASHKIL ETISH TAHLILI	647
<i>Eldar Kurbanov, Maftuna Gofurova</i>	
O'ZBEKISTONDA DEMOKRATIK TARAQQIYOT SAMARADARLOGINI OSHIRISHDA BOSHQARUVNING "INNOVATION USULLARI" DAN FOYDALANISH	652
<i>Nodira Kushieva</i>	
EDUCATIONAL CLUSTER: THE USAGE OF STEAM TECHNOLOGY IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES TO THE ELEMENTARY EDUCATION	659
<i>Sabogul Botirova</i>	
BO'LAJAK KIMYO O'QITUVCHILARINING INNOVATSION TADQIQOTCHILIK KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI	663
<i>Maftuna Qarshiboyeva</i>	
MUSIQA TA'LIMI ORQALI O'QUVCHILARNING KOGNITIV KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI	668
<i>Mirzobek Rasulov</i>	
KIMYOVIY EKSPERIMENTLARNI TASHKIL QILISH ORQALI O'QUVCHILARDA TANQIDIY FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISHNING ZAMONAVIY PEDAGOGIK IMKONIYATLARI	672
<i>Habibullo Sadibaqosev</i>	
AQSHNING OSIYO-TINCH OKEANI MINTAQASIDAGI XAVFSIZLIK TASHABBUSLARI	677
<i>Musurmon Xurramov</i>	
O'ZBEKISTON-QOZOG'ISTON MUNOSABATLARIDA MINTAQAVIY HAMKORLIK MASALALARI	682
<i>Zulayxo Ismatova</i>	
BOSHLANG'ICH TALIM TABIIY FANLAR DARSLARIDA AMALIY ISHLARNI TASHKIL ETISHNING AHAMIYATI	690

Malika Tursunova	
BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINFI O'QITUVCHILARINING KASBIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH – PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA.....	694
Ziyoda Muratxodjayeva	
BOSHLANG'ICH TA'LIMDA CLIL METODIKASI ASOSIDA O'QUV FAOLIYATINI TASHKIL ETISH	697
Dilrabo Xodiyeva, Intizor Nazarboyeva	
BOSHLANG'ICH SINFI O'QUVCHILARINI XALQ OG'ZAKI IJODIDAN FOYALANIB KITOBXONLIK KO'NIKALARINI SHAKLLANTIRISHNING SAMARALI YO'LLARI.....	702
Камолахон Абдорхонова, Шукуронахон Меликузиева	
ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ РАЗВИТИЯ КРЕАТИВНОСТИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ	706
Mohichexra Boltayeva	
TARIX TA'LIM YO'NALISHI TALABALARINING RAQAMLI KOMPETENTLIGI TUZILMASI.....	709
Abdusalim Kenjaboyev	
MAGISTRATURA TA'LIM BOSQICHIDA BO'LAJAK TA'LIM MENEJERINI KASBIY TAYYORLASHNING DEONTOLOGIK TAMOYILLARI	714
Navro'zbek Qadamov	
O'QUVCHI SHAXSINI SHAKLLANTIRISHDA OILA VA MAKTABNING O'ZARO TA'SIRI.....	719
Dilfuza Amrieva	
IMKONIYATI CHEKLANGAN TALABALARINING JISMONIY SIFATLARINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK OMILLARI.....	725
Noiba Sobirova	
ONA TILI DARSLARIDA ETIMOLOGIK TAHLIL ELEMENTLARIDAN FOYDALANISH SAMARDORLIGI.....	729
Abdijabbor Abjalov	
DAVLAT BOSHQARUVI TIZIMIGA "ELEKTRON HUKUMAT"NI JORIY ETISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI XUSUSIDA.....	733
Abduraim Ulug'ov	
JAMIYAT IJTIMOIIY-SIYOSIIY HAMDA MA'NAVIIY-AXLOQIIY HAYOTINI RIVOJLANTIRISHDA BAG'RIKENGLIK MADANIYATINING O'RNI	737
Shahnoza Abdug'aniyeva	
BIOLOGIYA TA'LIMIGA ZAMONAVIIY YONDASHUVLAR VA UNING ASOSIIY OMILLARI	742
Abdurashid Ashirov	
KASB TA'LIMIDA O'QUV PEDAGOGIK FAOLIYAT SIFATINI TA'MINLASH OMILLARI.....	747
Ziyoda Farxodova	
ODAM SAVDOSIDAN JABR KO'RGAN ERKAKLAR VA AYOLLARNING IJTIMOIIY PORTRETLARI: GENDER FARQLARINING TAHLILI	752
Nadira Gulyamova	
OLIIY TA'LIM MUASSASALARINI XODIMLARIDA TASHKILIIY XULQNI SHAKLLANTIRISH.....	755
Samadjon Ilmurodov	
"KASB" TUSHUNCHASINING FALSAFIIY, PSIXOLOGIK VA PEDAGOGIK MANBALARDAGI TALQINI	759
Dildora Isayeva	
TALABALARDA SANOGEN REFLEKSIYANI RIVOJLANTIRISH TEXNOLOGIYASI	763
Dilafroz Jabborova	
ANALYSES OF DEVELOPING WRITING COMPETENCE BY INTEGRATING LANGUAGE SKILLS	768
Dilafroz Jurayeva	
TA'LIM-TARBIYA SIFATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA ZAMONAVIIY TEXNOLOGIYALARINING O'RNI	771
Madinaxon Arslanova	
MAKTAB TA'LIMI SHAROITIDA BOSHLANG'ICH SINFI AQLII ZAIFI O'QUVCHILAR IJTIMOIIYLASHUVI.....	775
Shaxnoza Mamatqulova	
BOLALARINING AQLIIY RIVOJLANISHIDA O'YINNING ROLI.....	778
Nigora Mirzoyeva, Marjona Hakimova	
MAHMUDXO'JA BEHBUDIY ASARLARIDA MA'NAVIIY-AXLOQIIY TARBIYA MASALASI.....	783
Komiljon Mo'minov	
TALABALARINI FORSAYT TADQIQOT METODLARI ASOSIDA KREATIV KOMPETENSIYALARINI SAMARALI TASHKIL ETISH USULLARI	787
Mirzaolim Mamatqulov	
SINFDAN TASHQARI VAQTLARDA O'QUVCHILARDA JISMONIY TAYYORGARLIKNING BARQARORLIGINI TA'MINLASH STRATEGIYALARI.....	792
Muattar Nishonova	
ELEKTRON AXBOROT TA'LIM RESURSLARINI LOYIHALASHDA UNIVERSAL TA'LIM FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISH	795
Dilfuza Nurmanova	
SINFI JAMOASI BILAN ISHLASHNING O'ZIGA XOS PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI (BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINFI O'QUVCHILARI MISOLIDA).....	799
Bobir Nusharov	
TASVIRIIY SAN'ATDA DASTGOHLI RANGTASVIRNING O'RNI VA AHAMIYATI	805
Aziza Olimova	
TALABALARDA TARIXIIY HODISALARNI TAQQOSLASH ORQALI TAHLIL QILISH VA MANTIQIIY FIKRLASH KO'NIKALARINI RIVOJLANTIRISH.....	809
Oygul Ashurova	
DUNYO PEDAGOGIK TADQIQOTLAR TIZIMIDA EKOLOGIK TA'LIM-TARBIYANI MODERNIZATSIIYA QILISH ASOSIDA TABIIATGA ESTETIK MUNOSABATNI SHAKLLANTIRISH ...	813
Aysha Qo'chqorova	
O'SMIR QIZLARINING DUNYOQARASHINI KITOBXONLIK ASOSIDA SHAKLLANTIRISH.....	817
Mahliyo Sattorova	
BO'LAJAK MUHANDISLARNI MUSTAQIL TA'LIM OLISH ORQALI KASBIY-IJODIIY FAOLIYATGA TAYYORLASHGA QARATILGAN NAZARIYALAR	821
Shoxrux Mirzayev	
OLIIY TA'LIM MUASSASALARINI RIVOJLANTIRISHDA TA'LIMGA OID ME'YORIY-HUQUQIIY HURJATLARINING ROLI VA AHAMIYATI	826
Alisher Tilakov	
SPORT MASHG'ULOTLARIGA O'RGATISHNING BOSQICH VA USLUBLARI.....	830
Qizlarxon Turdaliyeva	
O'QUVCHILARINING INGLIZ TILI DARSLARIDA FUNKSIONAL SAVODXONLIGINI SHAKLLANTIRISH PEDAGOGIK MAHORAT SIFATIDA	834
Arzayim Utambetova	
THEORETICAL BASES OF USING MULTIMEDIA TECHNOLOGIES IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING	840
Xojiakbar Uzoqboyev	
TABIIY FANLARNI O'QITISHDA FOYDALANISH MUMKIN BO'LGAN ANIQ TARIXIIY MISOLLARINING PEDAGOGIK JIHATLARINI TIZIMLI TAHLIL QILISH.....	844
Xosiyat Xakimova	
BOSHLANG'ICH SINFI O'QUVCHILARINI INGLIZ TILI O'QITISHDA KOMMUNIKATSIIYA VOSITALARIDAN FOYDALANISHNI SAMARALI YO'LLARI	848

TARIX TA'LIM YO'NALISHI TALABALARINING RAQAMLI KOMPETENTLIGI TUZILMASI

Mohichexra Boltayeva,
Mirzo Ulug'bek nomidagi
O'zbekiston Milliy universitetining
Jizzax filiali dotsenti, (PhD)

Annotatsiya

Ushbu maqola tarix ta'limi sohasidagi raqamli kompetentlik tuzilmasini o'rganib, talabalarning akademik va raqamli muhitda muvaffaqiyatga erishishlari uchun zarur bo'lgan asosiy tarkibiy qismlarni aniqlaydi. Tarix ta'limidagi raqamli kompetentlik texnik ko'nikmalardan tashqari, talabalarni tarixiy ma'lumotlarni tanqidiy baholashga, raqamli mazmun yaratishga, samarali hamkorlik qilishga va axloqiy me'yorlarga rioya qilishga o'rgatishni talab qiladi. Ushbu tadqiqotda raqamli savodxonlik, axborotni baholash, mazmun yaratish, raqamli muloqot va axloqiy xulq kabi raqamli kompetentlikning asosiy elementlari aniqlangan. Talabalarning ushbu ko'nikmalarni egallashdagi qiyinchiliklari tahlil qilinib, raqamli ko'nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan pedagogik strategiyalar taklif etiladi. Natijalar raqamli vositalar va hamkorlik usullarini tarix o'quv dasturiga integratsiya qilishning ahamiyatini ta'kidlab, talabalarni kelajakdagi akademik va professional imkoniyatlarga tayyorlashni ta'minlaydi.

Kalit so'zlar: raqamli kompetentlik, tarix ta'limi, raqamli savodxonlik, axborotni baholash, mazmun yaratish, raqamli hamkorlik, raqamli resurslardan axloqiy foydalanish, pedagogik strategiyalar, raqamli hikoya qilish, tarixda tanqidiy fikrlash

Annotation

This article examines the construct of digital competence in history education and identifies key components that students need to succeed in academic and digital environments. Digital competence in history education requires, in addition to technical skills, students to critically evaluate historical information, create digital content, collaborate effectively, and adhere to ethical standards. This study identifies key elements of digital competence, such as digital literacy, information evaluation, content creation, digital communication, and ethical behavior. It analyzes students' difficulties in acquiring these skills and suggests pedagogical strategies aimed at developing digital skills. The results highlight the importance of integrating digital tools and collaborative methods into the history curriculum, thereby preparing students for future academic and professional opportunities.

Key words: digital competence, history education, digital literacy, information evaluation, content creation, digital collaboration, ethical use of digital resources, pedagogical strategies, digital storytelling, critical thinking in history

Аннотация

В данной статье рассматривается конструкция цифровой компетентности в историческом образовании, определяя ключевые компоненты, необходимые учащимся для достижения успеха в академической и цифровой среде. Помимо технических навыков, цифровая компетентность в историческом образовании требует обучения студентов критической оценке исторических данных, созданию цифрового контента, эффективному сотрудничеству и соблюдению этических стандартов. В этом исследовании были определены ключевые элементы цифровой компетентности, такие как цифровая грамотность, оценка информации, создание контента, цифровое общение и этическое поведение. Анализируются трудности студентов в приобретении этих навыков и предлагаются педагогические стратегии, направленные на развитие цифровых навыков. Результаты подчеркивают важность интеграции цифровых инструментов и методов сотрудничества в учебную программу по истории, гарантируя, что студенты будут готовы к будущим академическим и профессиональным возможностям.

Ключевые слова: цифровая компетентность, историческое образование, цифровая грамотность, оценка информации, создание контента, цифровое сотрудничество, этическое использование цифровых ресурсов, педагогические стратегии, цифровое повествование, критическое мышление в истории.

So'nggi yillarda raqamli texnologiyalarning o'sib borayotgan ta'siri ta'limning turli sohalarini, jumladan, tarix fanini ham tubdan o'zgartirdi. An'anaviy ravishda darsliklar va ma'ruzalarga tayanib kelgan tarix ta'limi hozirda tobora ko'proq raqamli vositalar, resurslar va usullarni o'z ichiga olmoqda. Ushbu o'zgarish nafaqat tarixiy ma'lumotlarga kirishni kengaytiradi, balki talabalar tarixiy mazmun bilan qanday ishlashini ham qayta shakllantiradi. Natijada, tarix ta'limi yo'nalishida o'qiyotgan talabalar uchun raqamli muhitda samarali harakatlanish va undan foydalanish qobiliyati zaruriy ko'nikmaga aylangan.

Raqamli kompetentlik endi yordamchi ko'nikma emas, balki zamonaviy ta'lim tizimida akademik va professional muvaffaqiyat uchun asosiy talabga aylangan. Talabalardan onlayn arxivlar bilan tanqidiy ishlash, raqamli platformalarda hamkorlik qilish va multimedia mazmunini yaratish kutilmoqda. Bu kompetentlik nafaqat texnik malakalarni, balki tanqidiy fikrlash, axborotni mas'uliyat bilan boshqarish va raqamli muhitda axloqiy xulq-atvorni ham o'z ichiga oladi. Biroq, tarix ta'limi uchun zarur bo'lgan raqamli kompetentlikning aniq tuzilmasi hali yetarlicha o'rganilmagan.

Ushbu maqola ushbu bo'shliqni to'ldirishni maqsad qilib qo'yib, tarix ta'limi yo'nalishidagi talabalar uchun zarur bo'lgan raqamli kompetentlikning asosiy tarkibiy qismlarini o'rganadi. Maqsad – raqamli kompetentlik tuzilmasini aniqlash, tarixiy tadqiqotlar uchun zarur bo'lgan aniq ko'nikmalarni belgilash va ushbu ko'nikmalarni rivojlantirish bo'yicha maqsadli pedagogik chora-tadbirlarni taklif etishdir. Ma'lumotlarga kirish va ularni baholash, tarixiy mazmun yaratish va hamkorlikda o'rganishni rivojlantirish uchun raqamli kompetentlikning ahamiyatini hisobga olgan holda, uning tuzilmasini tushunish o'quv natijalari va talabalar ishtirokini sezilarli darajada yaxshilashi mumkin.

Keyingi bo'limlarda maqola raqamli kompetentlikning asosiy yo'nalishlarini, jumladan, raqamli savodxonlik, axborotni baholash, mazmun yaratish, muloqot va axloqiy xulq-atvorni tahlil qiladi. Tadqiqot, shuningdek, talabalarning ushbu kompetentliklarni rivojlantirishdagi qiyinchiliklarini yoritib, o'qituvchilarga tarix o'quv dasturlariga raqamli vositalarni samarali integratsiya qilish bo'yicha amaliy tavsiyalarni ham taqdim etadi.

Raqamli kompetentlik – bu raqamli texnologiyalardan o'rganish, muloqot va mazmun yaratish jarayonlarini qo'llab-quvvatlaydigan tarzda ishonchli va samarali foydalanish qobiliyatidir. Tarix ta'limi kontekstida raqamli kompetentlik talabalarni raqamli vositalar va platformalar yordamida tarixiy ma'lumotlarga kirish, ularni talqin qilish, tahlil qilish va taqdim etishga imkon beradi. Texnik ko'nikmalardan tashqari, bu kompetentlik manbalarni tanqidiy baholash, hamkorlikda ishlash va axloqiy me'yorlarga rioya qilish kabi bir qator ko'nikmalarni ham qamrab oladi.

Raqamli savodxonlik raqamli kompetentlikning asosini tashkil qiladi va turli raqamli vositalar, platformalar va resurslardan foydalanish qobiliyatini o'z ichiga oladi. Tarix ta'limida talabalar onlayn arxivlar, tarixiy ma'lumotlar bazalari va multimedia mazmunlari bilan ishlash orqali izlanish olib borishlari kerak. Google Scholar, JSTOR yoki Europeana kabi maxsus raqamli arxivlardan foydalanish orqali talabalarga tarixiy izlanishlar uchun zarur bo'lgan birlamchi va ikkilamchi manbalarga kirish imkoniyati yaratiladi. Raqamli savodxonlikka taqdimot dasturlaridan foydalanish, manba ko'rsatish dasturlarini boshqarish va qidiruv tizimlarini samarali qo'llash kabi ko'nikmalar ham kiradi.

Tarix talabalari onlayn muhitda katta hajmdagi ma'lumotlarga duch keladilar, shuning uchun raqamli manbalarning ishonchliligi, ahamiyati va tarfkashligini tanqidiy baholash qobiliyatini rivojlantirish zarur. Bu ko'nikma ayniqsa yolg'on axborotlar va tarixiy voqealarning noto'g'ri talqinlari ko'payib borayotgan davrda juda muhimdir. Talabalar ilmiy manbalarni ishonchsiz materiallardan ajrata bilishlari va izlanish maqsadida to'plangan axborotni Zotero yoki Mendeley kabi raqamli vositalardan foydalanib boshqarishlari kerak.

Tarix ta'limi tarixiy mazmunni ijodiy tarzda raqamli vositalar yordamida taqdim etishdan manfaat ko'radi. Talabalar tarixiy tushunchalarni tushunishlarini namoyish etish uchun qiziqarli taqdimotlar, vaqt jadvallari, interaktiv xaritalar va raqamli ko'rgazmalar yaratishlari mumkin. Raqamli hikoya platformalari, video tahrirlash vositalari va podkast dasturlari orqali talabalar tarixiy hikoyalar yaratib, tarixni yanada oson va mazmunli qiladi. Bunday mazmun yaratish tanqidiy fikrlashni rivojlantirib, talabalarga ma'lumotlarni innovatsion usullarda taqdim etishni rag'batlantiradi.

Hamkorlikda o'rganish tarix ta'limining ajralmas qismi bo'lib, u talabalarni tarixiy mavzularni turli nuqtai nazardan o'rganishga imkon beradi. Raqamli kompetentlik talabalarni raqamli platformalar orqali samarali muloqot qilish, virtual muhokamalarda qatnashish va guruh loyihalarida hamkorlik qilish qobiliyatlarini o'z ichiga oladi. Google Workspace, Microsoft Teams yoki Moodle kabi onlayn ta'lim boshqaruv tizimlari hamkorlikdagi faoliyatlarni va talabalar o'rtasidagi o'zaro aloqalarni qo'llab-quvvatlaydi va ularning o'quv tajribalarini boyitadi.

Raqamli kompetentlikning axloqiy qirralari raqamli resurslardan mas'uliyatli foydalanishni ta'minlaydi va talabalarni akademik halollik va mualliflik huquqlari qoidalariga rioya qilishga o'rgatadi. Tarix ta'limida talabalar onlayn materiallardan foydalanishda intellektual mulk huquqlarini tan olishlari lozim. Bundan tashqari, ular sezgir tarixiy mavzularni muhokama qilishda hurmatli muloqotni rivojlantirishlari va axloqiy va mas'uliyatli raqamli fuqaro madaniyatini shakllantirishlari kerak.

Raqamli Vositalar Orqali Muammolarni Hal qilish- Muammolarni hal qilish tarixiy izlanishning ajralmas qismi hisoblanadi va raqamli vositalar tadqiqotdagi muammolarni innovatsion tarzda hal qilishga imkon beradi. Masalan, Tarixiy voqealarni fazoviy tahlil qilish uchun geografik axborot tizimlari (GIS)dan foydalanish talabalarni tarixiy dinamikani yangi usullarda o'rganishga imkon beradi. Shuningdek, ma'lumotlarni tahlil qilish vositalari talabalarni tarixiy ma'lumotlardagi qonuniyatlarni aniqlashga undaydi. Bunday texnologiyalardan foydalanish ko'nikmalarini rivojlantirish talabalarni murakkab tarixiy savollarga ijodiy va aniq yondashish qobiliyatini kuchaytiradi.

Tarix ta'limida raqamli kompetentlik faqat texnik ko'nikmalar bilan cheklanib qolmay, balki bir qator kognitiv, axloqiy va hamkorlik ko'nikmalarini ham o'z ichiga oladi. Bu kompetentlik talabalarni raqamli muhitda samarali harakat qilish, axborot bilan tanqidiy ishlash, tengdoshlari bilan hamkorlik qilish va ishlarini innovatsion va mas'uliyatli tarzda taqdim etishga imkon beradi. Raqamli kompetentlikning tarkibiy qismlarini tushunish o'qituvchilarga raqamli savodxonlikni, tanqidiy fikrlashni va axloqiy xulq-atvorni rivojlantirishga yo'naltirilgan o'quv dasturlarini loyihalash uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Bu esa talabalarining akademik muvaffaqiyatlari va raqamli dunyoda mas'uliyatli ishtirok etishiga tayyorgarlik ko'rishga yordam beradi.

Tarix Ta'limida Raqamli Kompetentlik Tarkibiy Qismlari

1. Axborot Savodxonligi

Tarixiy manbalarni izlab topish va tegishli ma'lumotlarni aniqlash qobiliyati.

Internetda topilgan birlamchi va ikkilamchi manbalar ishonchliligini baholash.

Manbalarni chatishtirish orqali tarafdashlik va noto'g'ri axborotdan qochish.

2. Texnologik Ko'nikmalar

Manbalarni ko'rsatish uchun Zotero kabi dasturlardan, tarixiy voqealarni xaritalash uchun ArcGIS va ilmiy ishlanmalarni bo'lishish uchun kontent boshqaruv tizimlaridan foydalanish.

Europeana yoki Google Books kabi raqamli arxivlarda ishlash va tarixiy hujjatlarga kirish.

3. Tanqidiy va Tahliliy Fikrlash

Raqamli manbalar ishonchliligini va ularning nuqtai nazarlarini baholash.

Raqamli tahlil vositalaridan foydalangan holda tarixiy ma'lumotlardagi qonuniyat va tendensiyalarni aniqlash.

Yaxshi asoslangan tarixiy dalillarni taqdim etish uchun ma'lumotlarni tahlil qilish va umumlashtirish.

4. Ijodiy Ko'nikmalar va Mazmun Yaratish

- Interaktiv vaqt jadvallari, podkastlar yoki bloglar kabi qiziqarli raqamli kontent yaratish.

- Tarixiy voqealarni hikoya qilish uchun raqamli hikoya platformalaridan foydalanish.

5. Raqamli Muloqot va Hamkorlik

- Tarix bilan bog'liq mavzularda forumlar, veb-seminarlar yoki onlayn muhokamalarda qatnashish.

- Google Workspace yoki Microsoft Teams kabi platformalar yordamida tadqiqot loyihalarida tengdoshlari bilan hamkorlik qilish.

6. Etika va Raqamli Fuqarolik

- Tarixiy tadqiqotlarda mualliflik huquqi va adolatli foydalanish qoidalarini tushunish.

- Onlayn muhitda hurmatli muloqotni rivojlantirish.
- Tarixiy talqinlar to'g'riligini ta'minlash va noto'g'ri axborot tarqalishini oldini olish.

Metodologiya. Ushbu tadqiqot raqamli kompetentlikning hozirgi holatini tahlil qilish uchun aralash usul (mixed-methods) yondashuvini qo'lladi. Tadqiqotda so'rovnomalari, intervyular va amaliy ishlar (case study) orqali ma'lumotlar yig'ildi. Turli universitetlarning tarix yo'nalishi talabalari ishtirok etdi va ularning raqamli vositalardan foydalanish qobiliyati, axborotni tanqidiy baholash mahorati va hamkorlikda o'rganish faoliyatidagi ishtiroki o'rganildi. Sifat tahlili orqali talabalar duch keladigan qiyinchiliklar va raqamli vositalarni tarix ta'limiga samarali integratsiya qilishning eng yaxshi amaliyotlari aniqlangan.

Natijalar va Muhokama. Natijalar talabalarning raqamli kompetentlik darajasi turli tarkibiy qismlar bo'yicha farq qilayotganini ko'rsatdi. Ko'pchilik talabalar asosiy raqamli savodxonlikka ega bo'lishlariga qaramasdan, tanqidiy baholash, mazmun yaratish va hamkorlikda ishlash sohalarida qiyinchiliklarga duch kelmoqda. Ayniqsa, onlayn manbalar orasida ishonchli tarixiy materiallarni aniqlashda qiyinchiliklar mavjud bo'lib, bu axborot savodxonligi bo'yicha chuqurroq treninglarga ehtiyoj borligini ko'rsatadi.

Bundan tashqari, talabalar geografik axborot tizimlari (GIS) yoki raqamli arxivlar bilan ishlash kabi rivojlangan texnologik ko'nikmalarni o'zlashtirishda institutlarning qo'llab-quvvatlashiga ehtiyoj sezayotganlarini ta'kidladilar. Hamkorlikda o'qish raqamli kompetentlikni oshirishda muhim omil sifatida aniqlangan, chunki guruh loyihalari va tengdoshlar bilan o'zaro hamkorlik ko'nikma va bilim almashuvini yaxshilashga xizmat qilmoqda.

Raqamli Kompetentlikni Rivojlantirish bo'yicha Pedagogik Strategiyalar

Raqamli Vositalarni O'quv Dasturiga Kiritish

- Talabalarni tegishli texnologiyalar bilan tanishtirish uchun tarix o'quv dasturiga raqamli vositalar va faoliyatlarni kiritish.

- Talabalarga dars jarayonida onlayn arxivlar, multimedia resurslari va manbalarni ko'rsatish dasturlaridan foydalanishni o'rgatish.

Treninglar va Seminarlar O'tkazish

- GIS, raqamli hikoya platformalari va onlayn tadqiqot bazalaridan foydalanishni o'rgatish bo'yicha maxsus treninglar taklif etish.

- Mualliflik huquqlari, akademik halollik va raqamli resurslardan axloqiy foydalanish bo'yicha mashg'ulotlar tashkil qilish.

Hamkorlikda O'rganish Muhitini Tashkil Qilish

- Talabalarning hamkorlikda tadqiqot olib borishi va raqamli mazmun yaratishini talab qiluvchi guruh loyihalarini amalga oshirish.

- Moodle yoki Blackboard kabi platformalar yordamida fikr almashish va muhokamalarni rag'batlantirish.

Davriy Baholash va Fikr-mulohazalar Berish

- Talabalarning raqamli kompetentliklarini rivojlantirish jarayonini kuzatish uchun formatif baholashlarni joriy etish.

- Talabalarning raqamli vositalardan foydalanishlari hamda tarixiy ma'lumotlarni baholash va taqdim etish qobiliyatlari bo'yicha muntazam fikr-mulohazalar berish.

Xulosa. Raqamli kompetentlikni rivojlantirish tarixiy mazmun bilan samarali ishlash va talabalarni akademik hamda professional faoliyatda muvaffaqiyatga erishishlari uchun muhimdir. Ushbu maqola tarix ta'limi uchun raqamli kompetentlikning asosiy tarkibiy qismlarini aniqladi va ushbu ko'nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan pedagogik strategiyalarni taklif etdi. Ta'lim muassasalari talabalarni raqamli kompetentlik bilan ta'minlash uchun zaruriy resurslar, treninglar va qo'llab-quvvatlashni taqdim etishda faol ishtirok etishlari lozim. Bu esa talabalarni raqamli davr talabalariga javob berishga tayyorlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ferrari, A. (2013). Digital Competence in Practice: An Analysis of Frameworks. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

2. Gilster, P. (1997). *Digital Literacy*. New York: Wiley.
3. Martin, A., & Grudziecki, J. (2006). «DigEuLit: Concepts and Tools for Digital Literacy Development.» *Innovation in Teaching and Learning in Information and Computer Sciences*, 5(4), 249–267.
4. UNESCO. (2020). *Digital Competence Framework for Educators (DigCompEdu)*.